

Predmet C-808/19**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

4. studenoga 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Gera (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

25. listopada 2019.

Tužitelj:

DS

Tuženik:

Volkswagen AG

Predmet glavnog postupka

Pravo na naknadu štete u slučaju poništenja kupoprodajnog ugovora za rabljeno vozilo u koje je ugrađen zabranjen poremećajni uređaj – Odgovornost proizvođača – Obveza dostavljanja potvrde o sukladnosti – Zaštita krajnjeg kupca – Uračunavanje naknade za uporabu u odštetu

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 6. stavak 1. i članak 27. stavak 1. EG-Fahrzeugsgenehmigungsverordnung (Uredba o EZ-homologaciji vozila, u daljnjem tekstu: EG-FGV), odnosno članak 18. stavak 1., članak 26. stavak 1. Direktive 2007/46/EZ tumačiti na način da proizvođač povređuje svoju obvezu izdavanja valjane potvrde u skladu s člankom 6. stavkom 1. EG-FGV-a (odnosno

svoju obvezu dostavljanja potvrde o sukladnosti u skladu s člankom 18. stavkom 1. Direktive 2007/46/EZ) ako je u vozilo ugradio zabranjen poremećajni uređaj u smislu članka 5. stavka 2., članka 3. točke 10. Uredbe (EZ) br. 715/2007, dok se stavljanjem takvog vozila na tržište povređuje zabrana stavljanja vozila na tržište ako ne postoji valjana potvrda o sukladnosti u skladu s člankom 27. stavkom 1. EG-FGV-a (odnosno zabrana prodaje ako ne postoji valjana potvrda o sukladnosti u skladu s člankom 26. stavkom 1. Direktive 2007/46/EZ)?

U slučaju potvrdnog odgovora:

1.a. Štiti li se člancima 6. i 27. EG-FGV-a, odnosno člankom 18. stavkom 1., člankom 26. stavkom 1., člankom 46. Direktive 2007/46/EZ također krajnjeg kupca i, u slučaju daljnje prodaje na tržištu rabljenih automobila, osobito idućeg kupca automobila i u pogledu njegove slobode djelovanja i njegove imovine? Kada kupac automobila kupi rabljeni automobil koji je stavljen na tržište a da pritom nije izdana valjana potvrda o sukladnosti, predstavlja li to jednu od opasnosti zbog čijeg su sprječavanja te norme donesene?

2. Štiti li se člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 715/2007 također krajnjeg kupca i, u slučaju daljnje prodaje na tržištu rabljenih automobila, osobito idućeg kupca automobila i u pogledu njegove slobode djelovanja i njegove imovine? Kada kupac automobila kupi rabljeni automobil u koji je ugrađen zabranjen poremećajni uređaj, predstavlja li to jednu od opasnosti zbog čijeg je sprečavanja ta norma donesena?

3. Treba li članke 6. i 27. EG-FGV-a, odnosno članak 18. stavak 1., članak 26. stavak 1., članak 46. Direktive 2007/46/EZ i članak 5. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 715/2007 tumačiti na način da se, u slučaju povrede tih odredbi, od uračunavanja naknade za uporabu za stvarnu uporabu vozila [**orig. str. 3.**] u odštetu krajnjem kupcu mora odustati u cijelosti ili djelomično (prema potrebi: na koji način, odnosno u kojoj mjeri?) ako krajnji kupac zbog te povrede može zahtijevati i zahtijeva poništenje ugovora o kupnji vozila? Mijenja li se tumačenje ako je uz povredu postojala i obmana homologacijskih tijela i krajnjih kupaca u pogledu toga da su svi uvjeti za homologaciju ispunjeni i da je korištenje vozila na cesti neograničeno dopušteno i ako je svrha povrede i obmane smanjenje troškova i ostvarivanje najveće moguće dobiti velikim obujmom prodaje, istodobno osiguravajući konkurentsku prednost na štetu neupućenih kupaca?

Navedene odredbe prava Unije

Direktiva 2007/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. rujna 2007. o uspostavi okvira za homologaciju motornih vozila i njihovih prikolica te sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila (Okvirna direktiva): članak 18., stavak 1., članak 26. stavak 1., članak 46.

Uredba (EZ) br. 715/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007. o homologaciji tipa motornih vozila u odnosu na emisije iz lakih osobnih i

gospodarskih vozila (Euro 5 i Euro 6) i pristupu podacima za popravke i održavanje vozila: članak 3. točka 10., članak 5. stavak 2.

Uredba Komisije (EZ) br. 385/2009 od 7. svibnja 2009. o zamjeni Priloga IX. Direktivi 2007/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za homologaciju motornih vozila i njihovih prikolica te sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila (Okvirna direktiva): Prilog

Navedene nacionalne odredbe

Verordnung über die EG-Genehmigung für Kraftfahrzeuge und ihre Anhänger sowie für Systeme, Bauteile und selbstständige technische Einheiten für diese Fahrzeuge (EG-Fahrzeuggenehmigungsverordnung) (Uredba o EZ-homologaciji za motorna vozila i njihove prikolice te sustave, sastavne dijelove i zasebne tehničke jedinice namijenjene za takva vozila (Uredba o EZ-homologaciji vozila), u daljnjem tekstu: EG-FGV): članci 6., 27.

Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB): članak 31., članak 823. stavak 2., članak 826.

Strafgesetzbuch (Kazneni zakonik, u daljnjem tekstu: StGB): članak 263. stavak 1.

Kratki prikaz činjenica i postupka

- 1 Tužitelj je 26. kolovoza 2010. od prodavača automobila kupio rabljeni osobni automobil marke VW Golf s 26 300 priđenih kilometara po cijeni od 15 886 eura.
- 2 Osobni automobil opremljen je motorom tipa EA-189. Originalni softver motora pridonio je optimizaciji vrijednosti emisije dušikovih oksida u ispitnom postupku koji su provela tijela zato što motor ima sustav za naknadnu obradu ispušnih plinova s dvama načinima rada. Prvi način rada jest način rada koji je optimiziran za dušikov oksid s relativno visokim stupnjem naknadne obrade ispušnih plinova, dok je nulti način rada način optimiziran za čestice s nižim stupnjem naknadne obrade ispušnih plinova. Softver upravljačke jedinice motora prepoznaje nalazi li se vozilo u uobičajenom cestovnom prometu ili na tehničkom pregledu radi određivanja vrijednosti emisije. Tijekom ispitnog ciklusa, odnosno tehničkog pregleda, ugrađeni softver u prisutnosti emisija dušika pokreće program prvog načina rada motora te se na taj način postižu niže vrijednosti dušikovog oksida i poštuju zakonski propisane vrijednosti ispušnih plinova kao i granice dušikovog oksida navedene u normi za emisije Euro 5. Međutim, u stvarnim uvjetima vožnje u cestovnom prometu aktivan je nulti način rada. Vrijednosti emisija koje na taj način nastaju ne odgovaraju vrijednostima koje je tuženik kao proizvođač tog vozila naveo u potvrdi o sukladnosti.

- 3 Tuženik je ugradio poremećajni uređaj uz znanje i po nalogu ili barem uz odobrenje uprave, s ciljem smanjenja vlastitih troškova na štetu krajnjih kupaca, ostvarivanja najveće moguće dobiti velikim obujmom prodaje i stjecanja konkurentne prednosti u odnosu na konkurentne proizvođače automobila. U tom pogledu neophodna obmana neupućenih homologacijskih tijela i krajnjih kupaca o postojanju takvog poremećajnog sustava i stvarno nepoštovanje zakonskih propisa o ispušnim plinovima bili su dio cjelokupnog plana.
- 4 Tužitelj, koji je na taj način prevaren (od strane svojeg ugovornog partnera u svojstvu tuženikova sredstva), vozilo je kupio kako bi njime sudjelovao u cestovnom prometu. Tužitelj ga ne bi bio kupio da je znao da bitni uvjeti za odobrenje nisu ispunjeni i da zbog toga postoji rizik da se ne bi mogao (trajno) koristiti vozilom u tu svrhu jer će biti povučeno iz prometa. Tužitelj se koristi vozilom otkako ga je kupio.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 5 Tužitelj od tuženika traži povrat kupovne cijene osobnog automobila. Smatra da naknadu za uporabu za kilometre koje je prešao ne treba oduzeti od kupovne cijene.
- 6 Tuženik ističe da softver kojim se koristi predstavlja samo unutarnju modifikaciju motora. Osim toga, granične vrijednosti u stvarnim uvjetima vožnje nisu relevantne jer je zakonodavac odlučio granične vrijednosti utvrditi u laboratorijskim uvjetima.

Kratki pregled obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 7 Sud koji je uputio zahtjev ispituje tuženikovu deliktnu odgovornost u skladu s člankom 823. stavkom 2. BGB-a u vezi s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 715/2007, u skladu s člankom 823. stavkom 2. BGB-a u vezi s člankom 6. stavkom 1. i člankom 27. stavkom 1. EG-FGV-a kao i člankom 823. BGB-a.
- 8 Najprije utvrđuje da je sporni osobni automobil opremljen zabranjenim poremećajnim uređajem u smislu članka 5. stavka 2. i članka 3. točke 10. Uredbe br. 715/2007. Odgovarajuća odluka Kraftfahrtbundesamta (Savezni ured za motorna vozila, Njemačka) konačna je i ima obvezujući učinak u građanskom postupku.
- 9 U kojoj je mjeri usto također došlo do povrede članka 6. stavka 1. i članka 27. EG-FGV-a, koji se temelje na članku 18. stavku 1. i članku 26. stavku 1. Direktive 2007/46, ovisi o sadržaju izjave i značaju potvrde o sukladnosti koji se osporavaju u Njemačkoj.
- 10 Prema jednom mišljenju, ne bi trebala biti riječ o tome ispunjava li određeno vozilo zakonske uvjete, nego samo o tome je li potvrdu izdao odgovarajući

proizvođač te je li izdana za odobreni tip, odnosno ispunjava li izjava određene formalne zahtjeve, čak i ako je njezin sadržaj netočan. Stoga ugradnja zabranjenog poremećajnog uređaja ne utječe na valjanost potvrde o sukladnosti.

- 11 U skladu sa suprotnim stajalištem, takva potvrda uključuje i izjavu da je vozilo u skladu sa svim relevantnim zakonskim odredbama koje vrijede u Uniji, što u slučaju prisutnosti zabranjenog poremećajnog uređaja za posljedicu ima netočnost potvrde o sukladnosti, a time i njezinu nevaljanost te se stoga vozilo stavlja u promet a da pritom nije izdana valjana potvrda (povreda članka 27. stavka 1. EG-FGV-a) i povređuje obveza proizvođača u pogledu izdavanja valjane potvrde u skladu s člankom 6. stavkom 1. EG-FGV-a.
- 12 Sud koji je uputio zahtjev iz ciljeva navedenih u Prilogu Uredbi br. 385/2009, u skladu s kojima je potvrda o sukladnosti „izjava koju proizvođač vozila izdaje kupcu kako bi mu time zajamčio da je vozilo koje je kupio u skladu sa zakonodavstvom koje je na snazi u Europskoj uniji u vrijeme kada je vozilo proizvedeno”, zaključuje da je formalistički pristup pogrešan i da potvrda o sukladnosti sadržava i dodatnu izjavu koja je prihvaćena u okviru suprotnog stajališta.
- 13 Povreda članka 27. EG-FGV-a ne može se isključiti jer je tužitelj kupio rabljeno vozilo, a tekst odredbe od samog se početka prema općeprihvaćenom shvaćanju odnosi samo na nova vozila. Tuženik je predmetno vozilo najprije stavio na tržište kao novo vozilo, zbog čega se njime zatim u biti moglo trgovati samo na tržištu rabljenih automobila, tako da je odgovornost povezana s tom okolnošću čiji se učinak nastavlja (a ne s naknadnom preprodajom).
- 14 Sud koji je uputio zahtjev ispituje činjenice sa stajališta članka 823. stavka 2. BGB-a u vezi sa zakonom čija je svrha zaštita (u ovom slučaju: članak 5. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 715/2007, odnosno članak 6. stavak 1. i članak 27. stavak 1. EG-FGV-a) kao i sa stajališta članka 826. BGB-a. Zatim ističe da je deliktna odgovornost o kojoj je u ovom slučaju riječ ograničena na štetu koja je obuhvaćena djelokrugom zaštite načela ili zabrane koji su povrijeđeni i da pravo na naknadu imaju samo osobe koje su izravno oštećene na nemoralan način ili kojima je na nemoralan način nastala šteta kao trećim osobama i to ne samo kao posljedica štete koja je nastala izravno oštećenoj osobi. To je slučaj ako je cilj norme barem i zaštita pojedinaca ili skupine pojedinaca od povrede određenog pravnog interesa. Osim toga, odgovornost postoji samo u slučaju posljedica štete koje potječu iz područja opasnosti radi čijeg je sprječavanja donesena norma koja je povrijeđena. Mora se ispitati značenje i opseg povrijeđene norme i pojasniti je li cilj te norme sprečavanje navedene štete.
- 15 Pitanje bi li odgovornost u skladu s člankom 826. BGB-a u situacijama kao što je predmetna trebalo ispraviti u skladu sa stajalištima u pogledu zaštite, u Njemačkoj je predmet kontroverzne rasprave.

- 16 Ako se u tom pogledu izravno ne upućuje na povredu članka 5. stavka 2. prve rečenice Uredbe br. 715/2007, odnosno članaka 6. i 27. EG-FGV-a koje ističe tuženik, nego se nemoralno postupanje temelji isključivo na obmani (posebno) krajnjeg kupca povezanoj sa stavljanjem vozila u uporabu i njezinim učinkom koji se nastavlja, ispravak sa stajališta zaštite neće biti potreban jer se obmanuta osoba mora neograničeno zaštititi te joj se mora nadoknaditi sva šteta koja joj je obmanom prouzročena. Suprotno tomu, ako se ističe stavljanje u uporabu koje je proveo tuženik uz uporabu zabranjenog poremećajnog uređaja, od presudne je važnosti imaju li navedeni propisi zaštitni učinak za treću stranu i je li vozilo koje je kupio krajnji kupac i u koje je ugrađen zabranjeni poremećajni uređaj i/ili koje je stavljeno u uporabu a da pritom nije izdana valjana potvrda o sukladnosti, obuhvaćeno područjem rizika radi čijeg su sprječavanja donesene norme koje su povrijeđene.
- 17 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, nemoguće je zauzeti izolirano stajalište. Riječ je o aspektima jedinstvenog događaja i cjelokupnog plana koje je nemoguće odvojiti. Temelj prigovora o nemoralu pritom je povreda normi za emisije ispušnih plinova. Stoga se odgovornost u skladu s člankom 826. BGB-a može opravdati jedino ako cilj normi za emisije ispušnih plinova nije samo posljedica zaštite određenog krajnjeg kupca te bi on trebao biti zaštićen čak i od navedene štete.
- 18 Jesu li članci 6. i 27. EG-FGV-a, odnosno članak 18. stavak 1. i članak 26. stavak 1. Direktive 2007/46/EZ i/ili članak 5. stavak 2. Uredbe br. 715/2007 namijenjeni zaštititi treće strane, odnosno štiti li se njima naročito sloboda djelovanja i imovina pojedinačnih kupaca automobila i je li kupnja vozila u koje je ugrađen zabranjeni poremećajni uređaj obuhvaćena područjem opasnosti radi čijeg su sprečavanja donesene norme koje su povrijeđene do sada su bile izrazito kontroverzne teme u njemačkoj sudskoj praksi.
- 19 Tvrdi se da se navedeni propisi ne smatraju zakonima čija je svrha zaštita jer nisu namijenjeni zaštititi imovine kupca motornog vozila, nego im je cilj ostvariti visoku razinu sigurnosti prometa, zdravlja i zaštite okoliša te racionalnu potrošnju energije.
- 20 S druge strane, navodi se da nije štetno ako je povrijeđena norma prvenstveno namijenjena općem interesu, pod uvjetom da zaštita pojedinaca, što se u ovom slučaju pretpostavlja, nije samo posljedica opsega norme, nego je njezin dio. U pogledu područja europskih pravnih normi također treba napomenuti da se, radi učinkovite provedbe europskog prava, zahtjevi za naknadu štete moraju odobriti i u slučajevima u kojima povrijeđene norme nemaju za cilj zaštitu pojedinaca. Osim toga, zaštita pojedinaca proizlazi i iz već spomenutog opisa ciljeva iz Priloga Uredbi br. 385/2009.
- 21 Sud koji je uputio zahtjev nije u mogućnosti procijeniti koje je tumačenje ispravno, osobito s obzirom na odgovarajuće prenošenje članka 18. stavka 1., članka 26. stavka 1. i članka 46. Direktive 2007/46/EZ, uzimajući u obzir

maksime europskog prava i Povelju Europske unije o temeljnim pravima. U tom pogledu od Suda pred kojim se vodi prethodni postupak zahtijeva se obvezujuće tumačenje.

- 22 U pogledu trećeg prethodnog pitanja, sud koji je uputio zahtjev podsjeća da tužitelj u slučaju odgovora na pitanje 1., 1.a i/ili 2. ima pravo da ga se stavi u položaj kao da nije zaključio ugovor o kupoprodaji osobnog automobila. Može zahtijevati povrat kupovne cijene po primopredaji vlasništva nad vozilom.
- 23 Međutim, budući da se tužitelj godinama koristio vozilom koje je kupio te se nastavlja njime koristiti, postavlja se drugo pitanje koje je važno za donošenje odluke, odnosno je li dužan platiti naknadu za uporabu sa stajališta prilagodbe dobiti.
- 24 Odštetno pravo u Njemačkoj karakterizira ideja da se samo nadoknađuje šteta i da se oštećenik ne može obogatiti na temelju odštete. U skladu s tim, među ostalim, provodi se prilagodba dobiti. Prema tome, dobiti se uzimaju u obzir pri izračunavanju odštete ako je događaj koji uzrokuje odgovornost doveo do odgovarajućih uzročnih dobiti za oštećenu stranu i ako njihovo uračunavanje odgovara obvezi naknade štete u smislu i svrsi, tj. ne opterećuje nerazumno i nepotrebno oštećenu stranu i štetnika.
- 25 Situacije, osobito u slučaju odgovornosti u skladu s člankom 826. BGB-a, u kojima se provodi prilagodba dobiti kao što je ova, u Njemačkoj su izrazito sporne.
- 26 Protiv prilagodbe dobiti ističe se prigovor da je argument u pogledu lažnog izvršenja kupoprodajnog ugovora u suprotnosti s uračunavanjem naknade za uporabu jer tužitelj ne želi unajmiti vozilo, nego ga kupiti. Proizvođač koji je odgovoran za lažnu namjeru također ne smije ostvariti privremenu dodanu vrijednost od spornog stavljanja robe u promet u okviru izračuna štete. Naime, to bi dovelo do toga da odgovornost za njega u isključivo ekonomskom pogledu ne bi imala gotovo nikakvog utjecaja. Učinkovito provođenje prava Unije također zabranjuje naknadu za uporabu.
- 27 S druge strane, ističe se da izjednačavanje dobiti nije nepošteno jer je riječ o uporabi i na taj način je ostvarena novčana dobit, a odbijanje nema kompenzacijski učinak. Uračunavanje uporabe ne dovodi do nepravednog rasterećenja štetnika. Zadatak odštetnog prava nije sankcionirati ponašanje štetnika na način koji nadilazi stvarno poništavanje ugovora. Prednost uporabe koju je ostvario tužitelj nije takva da bi je bio ostvario da nije nastupio štetni događaj. Naime, čak i da nije nastupio štetni događaj, tužitelj bi vozio motorno vozilo i na taj način ostvario posljedičnu prednost od uporabe. U tom se pogledu ne nalazi u nepovoljnijem položaju zbog tuženikova ponašanja.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev slaže se s uračunavanjem uporabe, ali nije u mogućnosti procijeniti je li to u potpunosti ili djelomično zabranjeno europskim pravom.